אמאי נוגעין בעדותן הן הכא במאי עסקינן דכתב ליה דין ודברים אין לי על שדה זו וכי כתב לו מאי הוי והתניא (א)האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום (ב)הכא במאי עסקינן כשקנו מידו וכי קנו מידו מאי הוי הרי מעמידה בפני בעל חובו (ג)דאמר רבין בר שמואל משמיה דשמואל (ד)המוכר שדה לחבירו שלא באחריות אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו הכא במאי עסקינן דקביל עליה אחריות אחריות דמאן אי נימא אחריות דעלמא כל שכן דניחא ליה (ג)אלא אחריות דאתיא ליה מחמתיה וכי מסלק נפשיה מיניה מי מסתלק והתניא (ו)בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ואם איתא ליסלקו בי תרי מינייהו ולידיינו שאני ס"ת דלשמיעה קאי תא שמע האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר אמאי ליסלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בס"ת ת"ש (ה)האומר תנו מנה לענייעירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ותסברא עניים שקלי דייני מיפסלי אלא אימא אין דנין בדייני עניי אותה העיר ואין מביאין ראיה מעניי אותה העיר ואמאי לסתלקו בי תרי נפשייהו ולידיינו הכא נמי בספר תורה ואמאי קרי להו עניים דהכל אצל ספר תורה עניים הן ואיבעית אימא לעולם כדקתני עניים ממש (ו)ובעניי דראמו עלייהו והיכי דמי אי דקיץ להו ליתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ולידיינו הכא במאי עסקינן דלא קיץ להו ואב"א (ז)לעולם דקיץ להו וניחא להו דכיון דרווח רווח: (ח)ונעשין שומרי שכר זה לזה

אמאי

אמאי. מעידין זה על זה: **נוגעין בעדותן הן.** דכל זמן שלא חלקו לגמרי אם יטול שום מערער כלום מן השדה יפסידו שניהן ונמצא דלעצמו מעיד: **דכתב ליה.** האי מעיד להאי מחזיק דין ודברים אין לי עמך בכל השדה ואפילו על חלקי שהכל שלך והכי משמע דין ודברים לא יהא לי על שדה זו ולשון חכמים הוא לומר אין לי במקום לא יהא לי והלכך כיון דנתן לו חלקו מעיד עליה דלא נוגע בעדות הוא. והכי נמי הוה מצי לתרוצי כשהקנה לו חלקו אלא רבותא נקט לאשמועינן דבכי האי גוונא הוי לשון מתנה: **מאי הוי.** הרי אינו לשון מתנה ואכתי נוגע בעדות הוא: **האומר לחבירו.** שותף: **ואין לי עסק בה.** כלומר לא יהא לי עסק בה ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך אלא שלא הוציא הדבר בפירוש מפיו: **וידי יהו מסולקות לא אמר כלום.** דכיון דכבר יש לו חלק בשדה והוא אומר לא יהא לי חלק בו אין זה לשון מתנה לחבירו אלא לשון תפלה הוא הלואי שלא יהא לי חלק בשדה זו וכל זמן שלא אמר יהי נתון לך שדה זו לא יצא עדיין מרשותו ואין תופס לשון זה אלא בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזמן שעתיד לזכות באותו דבר דאין אדם זוכה בדבר בעל כרחו כדלקמן בפירקין (דף מט.) וכתובו' (דף פג.) דנחלה הבאה לו לאדם לאמר מכן מתנה עליה שלא יירשנה אבל מכיון שכבר הדבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתננה לאחרים. כן נראה בעיני ועיקר והכי מוכח לקמן בפירקין [שם]. וי"מ דמשום הכי לא אמר כלום דקאמר אין לי דין ודברים ולא קאמר לא יהא ונמצא שהוא מכזב שהרי יש לו חלק בו והוא אומר אין לי ושבוש הוא דאין זה לשון הגמ' לומר בשום מקום לא יהא והכי מוכח לקמן דקמשני הכא במאי עסקינן בשקנו מידו ולא קא מתרץ כאומר לא יהא: **בשקנו מידו.** שותף מחבירו קנה מידו בקנין סודר והשתא דאיכא קנין מועיל התנאי: **וכי קנו מידו מאי הוי.** אלמאי מעיד להעמיד השדה בידו הרי נוגע הוא בעדות זו דניחא ליה שיהיה השדה ביד השותף מפני שמעמידו האי נותן לפני בעל חובו שאם יש לו שום בע"ח שהלוהו מעות קודם שהקנה לחבירו חלקו שהיה לו בשדה יבא בעל חוב ויטרוף אותה שהרי הניה משועבדת לו ויפטר זה הנותן מבעל חובו ולא יהיה לוה רשע ולא ישלם [תהלים לז] כדלקמן בשמעתין [מה.] שאילו יטרפוה מזה בעדים שיאמרו שלא היה לאלו שותפין חלק בה לא יוכל בעל חוב שלו לגבות הימנה והו"ל לוה רשע ולא ישלם: **שלא באחריות.** וכל שכן באחריות: **אין מעיד לו עליה.** אין מצטרף עם עד אחר להעמידה בידו ואע"ג דאי הוה מפסיד לוקח לא הדר עליה דמוכר: **מפני שמעמידה כו'.** ובדלית ליה ארעא אחריתי מוקמינן לה לקמן בשמעתין [שם] דלא ניחא למיהוי לוה רשע ולא ישלם: **דקביל עליה אחריות.** האי שותף לחבירו ממה שהקנה לו וכדמפרש ואזיל דהשתא אינו מעמידה לפני בעל חובו והלכך מעיד: **אחריות דעלמא.** שלא בשביל חוב חבירו אלא מערער לומר שדה זו של אבותי או שלי היא: **כל שכן.** דאינו מעיד דנוגע בעדות הוא כשמעיד להעמידו ביד זה דניחא ליה דתיהוי בידו משום דאי מפיק מיניה עליה הדר: **אלא אחריות דאתא ליה מחמתיה.** אם יטרפוהו בשביל חובו שחייב לאחרים יחזיר לו הדמים הלכך מעיד עליה גבי ערער דעלמא להעמידה בידו שאינו מעמידו בפני בעל חובו דמה הנאה יש לו אם יטרפנה בעל חוב מיד זה ולא יהא כנגדו לוה רשע סוף סוף לוה רשע ולא ישלם הוא גבי חבירו שקיבל עליו אחריות וחייב לשלם ואין לו ונכנס בע"ח זה במקום בעל חוב ראשון וגם אם לא יעיד לו מה מפסיד הרי אחריות דעלמא לא קיבל וממ"נ בין לא יעיד בין יעיד בע"ח אחד הוא דיש לו דהוי כנגדו לוה רשע ולא ישלם ולקמן בשמעתין [שם] מוכח דמיקרי לוה רשע מוכר באחריות וטרפוה מן הלוקח ואינו משלם לו: **וכי מסלק.** שום שותף נפשיה מחלקו: **מי מסתלק.** בתמיה. מי הוי סילוק גמור אפילו לגבי עדות דלא הוי נוגע בעדות כלל ויכול להעיד דאוקמת ליה בשקנו מידו: **והתניא כו'.** וטעמא משום דאיכא למימר קנוניא הוא דעבוד כדי שיעיד לו עליה ויעמידנה בידו ואחר כך יחזור לשותפותו: **אין דנין.** הגנב והוא טוען לקחתיו בדמים או שום טענה: **ראיה.** עדים שראוהו שגנבו או שמעידין שזהו ס"ת של אותה העיר דכולן שותפין ונוגעין בעדותן: **ליסתלקו.** יכתבו דין ודברים אין לי על ספר תורה זה *ויקנו מידם: **דלשמיעה קאי.** ואין יכול לסלק עצמו שלא יהא נוגע בעדות שהרי נהנה בו ויוצא בשמיעתו אלא אם כן ילך לו לדור בעיר אחרת שלא יהנה בקריאתו: **לבני עירי.** לצרכי בני העיר לחומות העיר ולכל צרכי רבים: **וליסלקו בי תרי מינייהו.** שלא יהנו בו כלל ויתנו מכיסם כנגד המנה של צבור: **הכא נמי בס"ת.** שפירש תנו מנה לבני עירי לקנות בו ס"ת: **ותסברא עניים שקלי כו'.** גמרא קא פריך עלה ומתרץ לה והדר מקשי מינה ושיטת הגמרא היא זו ועדיין לא סיים קושיא שלו למיפרך מינה עד לבסוף. כלומר ותסברא דהכי קאמר דוקא שהדיינין יפסלו בשביל העניים והלא אין נוגעין בעדותן כלל: **דהכל אצל ספר תורה עניים הם.** שכולן צריכים לו ודרך בני אדם לקרוא בני עירו עניים כשאין להם ס"ת דעניות גדול הוא זה: **ואי בעית אימא לעולם.** כל הברייתא כדקתני דבעניים ממש איירי ודייני העיר שאין עניים קאמר דמפסלי. ודקא קשיא לך דיינין אמאי מפסלי הרי אין נוגעין בעדות: **בעניי דרמו עלייהו.** על דייני העיר (ג)פירוש עשירי העיר וכדמפרש ואזיל דהשתא נוגעין בעדותן הן: **אי דקיץ להו.** דבר קצוב לבני העיר לכל אחד כמה יתן לעניי העיר משלו בכל שנה ושנה: ומשני **דלא קיץ להו.** אלא הכל לפי הצורך ולפי מחסורן של עניים נותנין לכל זמן שיש מן המנה בעין לא יתנו הדיינין כלום: **לעולם דקיץ להו.** ואפ"ה ניחא להו לדיינין שיתנו המנה לעניים: **דכיון דרווח.** שיש להם מעות ריוח כלומר הרי יש להם מעות ולמה יתנו כלום כל זמן שאין צריכין:

שמירה

והכי קאמר שנוטל בשבח המגיע לכתפים כאריס שלא (א) יסתלקו אותו כמו קבלן כמו שעושין לנוטע שלא ברשות שמסלקין אותו בכך אפי' משדה העשויה ליטע ובשדה שאין עשויה ליטע כו' פי' ועוד שגם בשדה שאין עשויה ליטע נוטל כמו בעשויה ליטע מה שאין כן בנוטע שלא ברשות: **אין לי עסק בה לא אמר כלום.** וא"ת דבפרק השולח (גיטין דף מג: ושם) גבי מוכר עבדו לנכרי כו' אמר היכי דמי אונו דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך אלמא אין לי עסק בך הוי לשון טוב ואור"י דאין לי עסק בך משמע אלא תהא לעצמך וגבי עבד דמהני הרי את לעצמך מהני נמי אין לי עסק בך אבל בשדה דלא שייך למימר הרי את לעצמך כי אמר נמי אין לי עסק בך לא אמר כלום דכיון דליכא לפרושי אין לי עסק בך אלא תהא לעצמך גבי שדה כמו גבי עבד לא משמע גבי שדה אין לי עסק בה אלא סילוק דין ודברים כדמוכח בכריתות (דף כד:): **מפני** שמעמידה בפני בעל חובו. וא"ת מאי איריא מפני שמעמידה (ב) תיפוק ליה משום דלא ניחא ליה דתיהוי תרעומת עליו כדאמרי' בפ"ק דב"ק (דף ח:) ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות ואתא בעל חובו וקטריף לה מיניה דינא הוא דאתי ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א"ל לאו בעל דברים דידי את דא"ל לא ניחא לי דתיהוי לשמעון תרעומת עילואי וי"ל דאין נפסל בשביל כך לעדות א"נ הכא איירי אפילו במכיר בה שהיא שלו דליכא תרעומת: **וליסלקו** בי תרי מינייהו ולידיינו. וא"ת והא בעינן (ד)תחילתו וסופו בכשרות והכא הוי תחילה בפסול והוי כמו קרוב ונתרחק *ואור"י דלא שייך תחילתו בפסלות הכא כיון שאין פסלות תלוי בגוף *אלא בממון(ה): ה"ג **ותסברא** עניים שקלי ודיינין מיפסלי [אלא] ה"ג בספר תורה ואמאי קרי להו עניים כו':

אמאי

עין משפט נר מצוה

קל א מיי' פט"ו מהל' עדות הל' ד סמג לאוין קט טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף א:
קלא ב מיי' פט"ו שם הל' ג סמג שם טוש"ע שם סעיף טו:
קלב ג טוש"ע שם סעיף א:
קלג ד מיי' שם פט"ו הל' ג סמג שם טוש"ע שם סעיף יט וסי' ז סעיף יב:
קלד ה ו ז מיי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' ז שם וסי' לז סעיף כ:
קלה ח טוש"ע ח"מ סי' קמי סעיף ח ועיין נש"ך:

◆

רבינו גרשום (המשך)

אחריות של כל אדם בעולם שאם יבא שום אדם ויערער עליו ויוציאה מידו שיחזור ויטול חצי מחלקו של חבירו: כל שכן וכל שכן דנוגע בעדות הוא דקסבר אם מאבד חבירו חלקו יחזור עלי: אלא שקבל עליו בלבד אחריות דאתיא מחמתיה. דאי טרף לה בעל חוב דאיהו מפצי ליה וכיון דקבל לו אחריות בשביל עצמו וכל הכא מכחו לאו נוגע בעדות הוא למערער דעלמא שאין בא בשבילו ונאמן: וכי מסלק נפשיה. מכל וכל מדבר של שותפו מי מסתלק ומצי מעיד: אין דנין. הגנב: בדייני אותה העיר. משום דנוגעין בדבר הן: ואין מביאין ראיה. עדות: ואם איתא. דשותף מצי מסלק: לסתלקו תרי מאותה העיר מחלק של ספר תורה ולידיינו. אלא ש"מ דלא מצו לסלוקי נפשייהו מספר תורה הואיל דשותפין אינון משה"ה אין דנין הכי נמי להיכא דאמר השותף אין לי עסק בה היכי מסתלק: דלשמיעה קאי. ולא מצו לסלוקי נפשייהו דלא מצי לסתומי אודניהו שלא לשמוע מספר תורה אבל הכא גבי שדה מצו לסלוקי נפשייהו כדאמרן: אין דנין. ליורשין: הכא נמי בס"ת קאמר. תנו מנה לבני עירי לקנות ס"ת דלשמיעה קאי: ותסברא. דמתרצתא היא דמצית לאקשויי ניהליה וכי עניים שקלי המנה ודייני העיר מיפסלי: דהכל עניים אצל ס"ת. דכל אדם צריך לה: ובעניים דרמו עלייהו. על אנשי העיר לפרנסן ומשה"ה אין דנין בדייני העיר משום דכל זמן שמעות מנה הזה מתקיימין אין צריכין ליתן אחרים לעניים ונוגעין בדבר הן: אי דקיץ להו. כמה נותן כל בעה"ב בחודש לעניים. ניתבו בי תרי מינייהו מאי דקיץ להו ובתר הכי נידיינו דהשתא לא נגעי: אפ"ה ניחא להנהו דייני. דנרווחו עניי העיר ולא יצטרכו ליתן להם כל כך ומשה"ה אין דנין:

מסורת הש"ס

א) כתובות פג. לה. גיטין עז. [לקמן מט. כריתות כד:], ב) [לקמן מד.], ג) כתי"ל: ועי', ד) [לקמן קמח.]:, ה) [וע"ע תוס' נדה ג. ד"ה ור"ת סיה],

◆

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה ליסתלקו בו' ויקנו מידם. קשה לי הא קי"ל דגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדישו ואם כן לא"י להקנות ונתסובה הלכתא בעזי"ה: תוס' ד"ה וליסלקו בו' ואור"י. עי' בר"מ קדושין דף מג ע"ב ד"ה והשתא ועי' נדה דף ג ע"א תוס' ד"ה ור"ת: בא"ד בסוף. אלא בממון. עי' תוס' שבועות דף לג ע"א ד"ה קרובים:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה (נדף הקודם) שבח וכו' כאריס שלא יסלקו אותו כמו: **(ב)** ד"ה מפני וכו' מאי איריא מפני שמעמידה בפני ב"ח תיפוק:

◆

מוסף רש"י

האומר לחבירו. כגון שדה של שותפין ואמר האחד לחבירו אחד מן הלשונות הללו, בין בכתיבה בין באמירה (כתובות פג.). **ואין לי עסק בה.** אחת מכל לשונות הללו (גיטין עז.). **לא אמר כלום.** דאין כאן לשון מתנה (כתובות פג.) ולא אבד זכותו (כריתות כד:). דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) דאין זה לשון מתנה כשאומר לא יהא לי חלק בשלי, דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי מכורה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה (לקמן מט.).

◆

רבינו גרשום

ומעידין זה על זה כדאמר לעיל: ואמאי מעידין הא נוגעין בעדותן הן. משום דאם האחד היה מאבד חלקו היה חוזר זה שאבד והיה נוטל חצי מחלקו של חבירו ולפיכך מסייע לשותפו כדי שלא יפסיד הוא עצמו: הכא במאי עסקינן. דמצי מעיד לו: דכתב ליה. כל חד לחבריה: דין ודברים אין לי על שדה זו. של חבירי ואפי' מאבד אחד חלקו לו: והא לא אמר ולא כלום מי שאמר לחבירו דין ודברים אין לי בשדה זו דמשו"ה לא מסתלק דהא קא חזינן דאית ליה. וכן הכי נמי להיכא דאמר ליה אין לי עסק בה וידי מסולקות ממנה הא קא חזינן דאית ליה חלק בה ומשו"ה לא אמר כלום דנוגע בעדות הוא: בשקנו מידו. דלית ליה לחד על חבירו כלום משו"ה מעיד דלא נוגע בעדות: וכי קנו מידו. מעיד לו והלא נוגע בעדותו הוא מפני שמעמידה זה המעיד בפני בעל חוב שלו. דהואיל דקנו זה מזה דומה כמכרו זה לזה וכמכר לשותפו לאחר שנתחייב ממון למלוה דכשיעבד לו מה שמכר ומשו"ה מסייע לשותפו כדי שיבא בעל חוב שלו ויטרפנה ממנו בשביל חובו כי היכי דלא מקרי לוה רשע ולא ישלם: דאמר רבין כו'. והני שותפין נמי כמוכרין זה לזה שאם יאבד אחד מהם חלקו שיחזור על האחר: הכא במאי עסקינן. דמצי מעיד דקביל עליה אחריות: אחריות דמאן קבלו עליהן. אי דעלמא

א) נראה דל"ל ואפי' מאבד אחד חלקו לא יפסיד חבירו.